

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

ΑΡΙΣΤΩΝ Ο ΦΑΛΑΝΘΟΣ

Ένας περίφημος Χιώτης αρχαίος φιλόσοφος. Η πρώτη του συνάντηση με τον σοφό Ζήνωνα. Μευθωμένος πατέρας σε γέννησε !... Οι λόγοι του Αρίστωνα που έμαγευσαν σαν τα τραγεούδια των Σειρηνών. Το δόγμα της «Υγείας» και η αίρεση της «Αδιαφορίας». Ήτο αδελφός ο Αρίστων ; Στωϊκός στα νεύρα του και ήδονιστής στα γηρατειά του.

ΑΖΥ με τον τόσο ανεκτίμητο πλούτο του άγαίου Έλληνικού πνεύματος που έχάθη, η κρυβτή ιστος άκομη, ποιάς ξέρει σε ποιους αρχαίους τόπους της Αιγύπτου, είναι και το οργανωδέστατο έργο ενός πολύ παράξενου Στωϊκού φιλοσόφου, του Αρίστωνος. Ο Αρίστων καταγόταν από τη Χίο και έζησε κατά το 300 περίπου π. Χ. Πολύ νέος άκόμα έφυγε από την πατρίδα του και ήρθε στο φημισμένο της εποχής εκείνης πνευματικό κέντρο του κόσμου, τās Αθήνας. Διψώντας μιάθρη και σοφία, παρουσιάστηκε άμέσως στον διάσημο τότε φιλόσοφο του Ζήνωνα, στη σχολή του όποιου φοιτούσαν νέοι άπ' όλα τά μέρη της Ελλάδος.

Ο Διογένης ο Λαέρτιος έχει άποθανάτισει τη σζηνη της πρώτης παρουσιασεως του Αρίστωνος

στο διδάσκαλό του ιδ Ζήνωνα.

Ήταν τόσο πολύλογος και τόσο θρασύς ο νεαρός Χιώτης, ώστε ο Ζήνων, ακουώντας τον ένενουσία, έφαγε την ύπομονή του και άφηροντας τους τόπους της «καλής συμπεριφοράς» τον δέκονε ατότομα και του είπε :

— Αδύνατον ει μη σε ο πατήρ μεθών ένέννησεν. (Είνε αδύνατον, δηλαδή, να μην ήταν μεθυσμένος ο πατέρας σου όταν σε γέννησε !...)

Άλλά ο μαθητής, τον όποιον ίσως ένσένεψε αυτή η άστυρη παρατήρηση, πολύ γρήγορα διέψευσε το σοφό δάσκαλό του. Τόσο πρόνμιος έγινε στα λόγια του, τόσο μετρημένος, τόσο δυνατός και γλυκός στην έκφραση και τόσο κομψός στη φράση του, ώστε οι σύγχρονοί του τον έπαινώμασαν Σειρήνα. Όπως τό τραγοιδι των μυθολογικών σειρήνων έμάγευσαν και κρατούσε ακάλεβες τις καρδιές, τό ίδιο και τά λόγια, τά σοφά λόγια του Αρίστωνος.

Ο Αρίστων δεν εφρόνιζε μονάχα γιά την όμορφιά και τη δύναμη της διαλεκτικής του, αλλά και γιά το λαμπρό, άποτέλεσμα πού έπρεπε να επιφέρουν τά λόγια του στο άκροατήριό του. Οι άκροατές του δεν έπρεπε μονάχα να ενθουσιαστούν, ακουώντας όμορφα λόγια, αλλά και ν' αποκοιμισουν κάποια θετικότερη, ουσιαστικότερη όφέλεια. «Όυτε λουτρών, έδαγματίσε, ουτε λόγος όφελει, αν δεν καθαρίζη».

Μεγάλη σημασία απέδιδε ο Αρίστων και στη σαφήνεια του λόγου :

«Οι φιλόσοφοι, έλεγε, βλέπουν τους άκροατάς του, όταν δεν εκφραζονται σαφώς. Και οι διαλεκτικοί λόγοι μάζζουν με τά ημιματα της άρεάκης, πού αν και είναι τόσο όμορφοπλεγμένα, είναι άχρηστα».

Γιά τον περιεργο αυτό Στωϊκό έχει διασωθεί και τό έξης ανέκδοτο, πού μιλεί τόσο όμορφα γιά την ωραότητα των λόγων του :

Κάποτε όταν τον άκουσε να μιλά ο γλυκύτατος αλληγιής Σάντων, τόσο μαγεύτηκε από την όμορφιά των λόγων του, ώστε σε μία στιγμή παράφορου ένθουσιασμού, παρορδώντας κάποιο στιχο του Όμηρου είπε :

— Νά μου κόψουν τό κεφάλι αν δε ριξώ πειά στη φωτιά αυτά τά τόξα μου ! Λέγοντας «τόξα» ο περίφημος αλληγιής έννοούσε τις ασβύς του.

Ο Αρίστων δεν ήταν ευχάριστος και υπέρροχος όμιλητής μονάχα γιά τους μορφωμένους. Τον έννοιωθε βαθιά και ρουφούσε τά σοφά του λόγια και ο λαός. Ο Διογένης, ο Λαέρτιος αναφέρει κάποια τό έξης σχετικά :

«Ην δε τις πειστικός και όλιω πεισιφρόνους».
 Άλλά η αλήθεια είναι ότι ο Χιώτης φιλόσοφος δεν ήταν άσεστός στο πολύ κοινό, μονάχα γιά την όμορφιά των λόγων του. Ο λαός τον άγαπούσε υπερβολικά και γιαι ύποστηριζε πάντα τά λαϊκά συμφέροντα.

— Η κακία, έλεγε ο Αρίστων, περιφύγει τον άνθρωπο σαν ένα τεράστιο φείδι. Πρέπει ν' αγωνιζόμθα διαρκώς εναντίον της, μ' όλες μας τίς δυνάμεις... Την άλληγορηκή του αυτή εικόνα την «ζώντανεψα» σ' ένα υπέρρογο γλυπτικό έργο που παρίστανε τον άνθρωπο παλαιόντα κατά της κακίας, ένας άπ' τούς γνωστοτέρους γλυπτάς της εποχής αυτής.

Σχετικά με τό είδος της φιλοσοφίας και τά δόγματα του Αρίστωνος υπάρχουν άριστες πληροφορίες, πού μās δίδεσαν ο Πλούταρχος, ο Διογένης ο Λαέρτιος, ο Ρωμαίος ρήτορ Κικέρων κ.λ.π.

Άπό όλες αυτές τις πληροφορίες μπορεί να σχηματίση κανείς σχεδόν σαφή ιδέα :

Αντίθετα προς τό διδάσκαλό του τό Ζήνωνα, ο όποιος έπρόεβλε και έδαγματίσε πολλές αρετές, ο Αρίστων εκήρυξε μονάχα μία άρετη, την όποία όνόμασε «Υγεία». Είδη η μέση της Άρετής «Υγείας» ήσαν η Φρόνησις, η Σοφροσύνη, η Δικαιοσύνη κ.λ.π.

Κατά τη γνώμη του Αρίστωνος μονάχα τό ήθικό μέρος της φιλοσοφίας έπρεπε να εξετάζεται, γιαι μονάχα άπ' αυτό μπορούσαν ν' ανθρωποι κάποια όφέλεια ουσιαστική και θετική. Απέφροντε από τη φιλοσοφία τη Φυσική και τη Λογική. Γιά την εξέταση της Φυσικής ετίρασε πολύ φτωχά τά μέσα που μπορούσαν να διατεθούν στην εποχή του και προτιμούσε να μην εξετάζη καθόλου καρά να «ψηλαφή στο σοκαδι», όπως έλεγε. Αυτό φανερώνη πόσο θετικός ήταν ο υπέρροχος αυτός νεός και τόσο άγαπούσε την αλήθεια. Τη Λογική την άποστρέφονταν, γιαι, καθώς έλεγε, ήταν ένα όλο-όλάτιη στα στόματα των σοφιστών και των λεγομένων Σκεπτικιστών φιλοσόφων.

Κάποτε ένας από τούς σοφιστές αυτούς, παγκυδίζοντας κατά τό γνωστό σοφιστικό τρόπο, έλεγε στον Αρίσωνα ότι δεν έπίστευε ούτε στις ίδιες τίς πέντε αισθήσεις του.

— Τότε λοιπόν δε βλέπιες ούτε εκείνον πού κίθηται κοντά σου ; τού είπε ο Αρίστων.

— Όχι, άπάντησε ο σοφιστής.

— Μά πώς σ' έντύφλωσε ; Ποιός σε στέρησε από τό λαμπρό φώς των ματιών ; τού είπε ειρωνικά ο φιλόσοφος.

Αν και έχρημάτισε μαθητής του Ζήνωνος ο Αρίστων αγα-αγά έδημιούργησε δική του φιλοσοφική σχολή και σε πολλά ζητήματα έφάνηκε ανώτερος από τό μεγάλο διδάσκαλό του. Έγινε άρχηγός νέας φιλοσοφικής αίρεσεως και εκήρυξε τό δόγμα της «Αδιαφορίας».

Μονάχα μεταξύ άρετής και κακίας, ύποστηριζε, ύπάγει διαφορά. Όλα τά άλλα, είτε είναι κακεία ή γνήσις είτε άρρωστοι, δεν έχουν καμιά διαφορά μεταξύ τους. Άλλά η αίρεση αυτή της «Αδιαφορίας» δεν έζησε πολλά χρόνια. Πρώτα-πρώτα μά-λιστα άποκρίσαν τό δόγμα του οι ίδιοι οι μαθητά του. Μερικοί μάλιστα άπ' αυτούς κατηγορήσαν, στην παραρχή του κατήντησε ζόλαζας του φιλοσόφου Περσάου, επειδή ο τελευταίος συνδέονταν στενά με τό βασιλεύς Αντίγονο.

Άλλά στα λόγια του σατυρικού Τίμωνος δεν είναι δυνατό να δώση κανείς πίστη, γιαι είχε την τρομερή αδυναμία να κακολογή-πονητική άδεία—δλους τούς συγχρόνους του φιλοσόφους.

Άζομή πολλοί είχαν κατηγορήσει τό φτωχό Αρίσωνα ως άθεο γιαι εκήρυξε κάποτε ότι «είνε πολύ δύσκολο τά καταλάβη κανείς τη φύση και τη μορφή του Θεού».

Ίσως οι κατηγοροί του αούτοι να μην είχαν και πολύ άδικο, αν λάβουμε υπ' όψην τις αντίληψεις και τίς ιδέες της εποχής εκείνης σχετικά με τό ζήτημα αυτό.

Αναφέρονται άπάντον από δεκατέσσερα συγγράμματα του Αρίστωνος. Εξτός όμως από διάφορες περιουσίες πού αναφέρουν οι αρχαίοι συγγραφείς και μερικές πληροφορίες και ελάχιστα ανέκδοτά του, τίποτε άλλο από τό έργο αυτού του περιεργου και αξιολογώτατου φιλοσόφου δεν έχει σωθεί ως την εποχή μας.

Τό τέλος του Στωϊκού αυτού φιλοσόφου ήταν λίγα κομικτραγικό. Ο Αρίστων από πολύ νέος άκόμα είχε χάσει όλα σχεδόν τά μαλλιά του κεφαλιού του. Γιά τό λόγο αυτό επανωμάζονταν και «Φάλανθος», δηλαδή φαλακρός. Κάποτε άποροφρημένος από τη σκέψη του, Σπυθιμένος ό-λόνηχα στη σοφία του, δεν κατάλαβε ότι είχε άφήσει άκόλλητο τό άτιμο κεφάλι του, τό όποιο χτυπούσε άλύπητα ό-λίγος. Τόσο τρομαρά δε ήσαν τά έγκαίματα πού έγιναν στη φαλάρα του, ώστε επέφεραν μετά λίγες ήμέρες τό θάνατο.

Οι κατηγοροί του πού δεν εσταμάτησαν ούτε μετά τό θάνατο του να τον καταδιώ-

«Ο Ανθρωπος και η Κακία

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΥΠΝΟΒΑΤΩΝ

Ο χειρουργός πού εφλεβοτομείτο διατελών εν ύπνοβασιί !
Ο ύπνοβάτης πού χερυδίαι μενουέττο. Ο άββάς πούγραφε
τό κήρυγμα του ενός... κοιμέταν ! Η ύπνοβάτης πού πή-
γαινε τη νύχτα στη βρύση. Στην άγκαλιά ενός νέου. Τό
τραγικό τέλος της.

Ο Ιστορικός Γκεράρ αναφέρει περιεργότατα πράγματα γιά κά-
ποιον διάσημο χειρουργό του περασμένου αιώνος. Ο χειρουργός αλ-
τός ήταν ύπνοβάτης. Σηκωνόταν, λοιπόν την νύχτα, καθόταν σε μιá
καρέκλα, έπερνε τά χειρουργικά εργαλεία του, και ένεργοδουε φλεβο-
τομήριον επί του ίδιου τού έαυτού του, νομίζοντας πώς φλεβοτο-
μεί κάποιον άσθενή του. Μ' άλλους λόγους ο ύπνοβάτης έπιστήμιον
άνοιγε μιá φλέβα του, έπερνε αίμα, έδουε κατόπιν τό τραύμα και
ξανάπερτε στο κρεβάτι του, χωρίς την έπομένη νά θυμάται τίποτα
άπ' όσα ο ίδιος έκαμε !...

«Έγνώρισα κάποιον ύπνοβάτη—αναφέρει κάποιος ο Βολταίρος—ο
όποιος σηκωνόταν την νύχτα, ντυνόταν... έρόυερε ένα μενουέττο, και
κατόπιν γδυνόταν, ξανάπερτε στο κρεβάτι του και έσυνέχιζε τον
ύπνο του !...»

Στην μεγάλη γαλλική «Εγυαλοπαίδια» αναφέρεται τό έξις κα-
ταπληκτικό περιστατικό ύπνοβασιίς :

Πρό δύο περιόδων αιώνων έξουσε ένας νεαρός άββάς, ο όποιος
ήταν ύπνοβάτης. Ο άββάς αυτός, σηκωνόταν τη νύχτα από τό
κρεβάτι του, συνέιτε τό κήρυγμα πού έπορεύετο ν' απαγγείλει στην
έκκλησία την έπομένη, τό άντέγραφε καθαρά, τό ξαναδιάβουε έπι-
φύροντας διάφορες διορθώσεις, συνέθετε κατόπιν και την μουσική
πού θά συνόδουε τό κήρυγμα. έσημείουε καθαρότατα
τις νότες επάνω στο πεντάγραμμο, έγραφε, χωρίς νά
κάνη τό παραμικρό λάθος, τά λόγια κάτω από τις νό-
τες, και κατόπιν ξανάπερτε στο κρεβάτι του και
συνέχιζε τον ύπνο του.

Την έπομένη, έμενε, φυσικά, κατάπληκτος όταν
άντίκριζε την εργασία πούχε κάνει τη νύχτα εν ύ-
πνοβασιί διατελών.

Μάρτυρες του παραδόξου αυτού περιστατικού ύ-
πήξαν πολλοί σύγχρονοι του άββά, μεταξύ των ό-
ποιων και ο άρχιεπίσκοπος του Μπορντό.

Στά μέσα του 17ου αιώνος, μιá νεαρά ύπνοβάτης
σηκωνόταν την νύχτα και επήγαινε στην βρύση !

Την έπομένη, βλέποντας την στάμνα της γεμάτη
νερό και μη μπορώντας νά έξηγήσει πώς είχε συμβή
αυτό, τό απέδιχε σε έπέμβαση του διαβόλου !

Μιά νύχτα, ενώ πήγαινε, όποιος πάντα νά πάρη
νερό, την παρακολούθησε κάποιος νέος και όταν έ-
φθασαν κοντά στη βρύση, την έπλησιασε, και μη θέ-
λοντας νά χάση την ευκαιρία πού του παρουσιαζό-
ταν, την άγκαλιάσε.

Η ύπνοβάτης τότε έξυπνησε άμέσως. Και βλέ-
ποντας πώς είχε μισόγυμη στην άγκαλιά ενός ξένου,
εταράχθηκε τόσο, όστε έλαθε σιγαστική της καρδιάς και πέθανε !...

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Η ΤΡΕΙΣ ΣΦΑΙΡΕΣ

Ο άκόλουθος του βασιλέως της Γαλλίας Λουδοβίκου 14ου Ντε
Ρουβρουά, στην πρώτη μάχη πού έλαβε μέρος ετραυματίστηκε κατά
ένα πολύ περιεργό τρόπο : μιá έθνομική σφαίρα τον πέτυχε στο
λαμό, κι' από τότε τό κεφάλι του έλαβε μιá κλίση προς τά δεξιά.
Στην έπομένη μάχη του συνέβη κάτι άκόμη πιά περιεργό : ετραυ-
ματίστηκε και πάλι στο λαμό, κατά τέτοιον τρόπο όμως, όστε τό
κεφάλι του έλαβε μιá κλίση προς τάριστερά τά αριστερά. Στην άκόλουθη
τέλος μάχη, πού έλαβε μέρος, μιá τρίτη σφαίρα ή όποία τον χτύ-
πησε του ξανάφερε τό κεφάλι στην κανονική του θέση !...

ζουν, χάραξαν στην επιτύμβια λάχα του ένα γλυπαστικότατο επί-
γραμμα. Τό τρομερό είναι πού και ή παρόδση άκόμη τον κατεδίωκε
τό φτωχό φιλόσοφο. Γιατί ενό από τό έργο του διέσωσε : έλάχιστα
ψήφονα μονάχα, τό τρομερό αυτό έπίγραμμα τό διέσωσε ολόκληρο.

Τό έπίγραμμα, άποτελούμενο από τέσσερους στίχους κατά μετά-
φρασην εντελώς πρόχειρη έχει ως έξις :

Γιατί ενώ ήσουν φαλακρός
και γέροντας, Αρίστω,
«Έδωκες τό κεφάλι σου
νά σου τό ψήφο ο ήλιος ;...
Ένώ σαν ζούσες τά ζ ε σ τ ά
περσότερο άγαπούσες
Βεήες τον «Αη τον ψ υ χ ρ ο,
άλλοι ! χωρίς νά θέλεις !...»

ΑΠΟ ΤΟ ΓΚΙΟΥΛΙΣΤΑΝ ΤΟΥ ΣΑΑΔΗ (*)

ΤΟ ΚΟΥΤΑΒΙ

Κάποιος Βεζύρης πού είχε γιά, γεννημένο κουτάβι,
σ' ένα σοφό τον έστειλε με μήνυμα μαζί :
Πάω τό παιδί μου στού γερού μυαλού σου τό καράβι
και κάνε μου τον άνθρωπο, σαν άνθρωπος νά ή.

Κάμποιους μήνες ο σοφός έβλάβη στά σωστά
μ' άνοφελα στον άμυαλο μυαλό νά του φουσήη,
και του μνήα : Ο μαθητής της ράτα του βασιά,
μά τό καράβι ο δάσκαλος κοντεύει νά τό ρίξη...

Τι και νά πλόνης στο γυαλό εφτά φορές σκυλί ;
φειράριζο, φουάριζο και πάλι θά στο βγάλη,
και τό μουλάρι του Χριστού στη Μέκκα κι' αν σταλή,
Μουλάρι σαν πώς έφυγε θέ να γυρίση πάλι :

ΤΟ ΧΑΛΙ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ

«Ένας Δερβίσης μ' άδειανό σαν πάντα τό κειέρι
«Έκλεψε κάποιον φίλου του τό πλοίο τό χαλί.
Ο δικαστής έπρόσταξε νά του κοπή τό χέρι...
Κι' ο νοικοκύρης του χαλιού με πόνο του λαλεί :

«Καδή μου, του τό χάρισα...
Ο Νόμος είναι Νόμος...»
Και λέει ο Δερβίσης θαρρατά : Σαν νάχης δίχρη.Και όμως
Κανείς σαν θέλει τον παρά τό βαζουοίκο νά γήη
Τό χέρι του... λές... πάει ;
«Ο,τι ο Δερβίσης πιά κρατά είναι ιερό βαζουοίκο .

Ο δικαστής συχώρεσε την πράξη του μαζουοίη
Μά με μιá κριά «Χάθηκε ο κόσμος ο κόσμος ;
Γιατί νά κλέψης φίλο σου ; Δέν έβρισκόταν κι'
[άλλος ;]

«Αγέντι μου, του άπέντησε μ' αντίγκωμη ο Δερ-
[βίσης],
Μές τά καπάτα θάτυγε ποτέ νά τ' άπανήτης ;
Σ' τό σπιτιζό του φίλου σου νά ρίχνης τη ματιά
[σου],
Κι' άπ' του όχτρού σου μαζουά την πόρτα πάντα
[στάσου]!...

Ο ΑΜΠΑΣ

«Ένας δάσκαλος έπήγε ναθή κάποιον άρχιεπιστή
και τον άρχισε μ' εταίνους και με οδός... άραβιστί.
Κι' ο άρχιεπιστής στην ώρα πρόσταξε ένα παλληκάρι
τον άμπα του, νά του πάρη,
και νά διώξη κλοιστηρόν
τον ζευζέκην αιδόν.

Μά γυρίζοντας τον πήραν άπ' την κάθε μιá γουιά
τά σκυλλά ζαγριεμένα.

«Έσκυψε νά πάρη πέτρα' μάταν τέτοια παγωνιά
πούσαν πέτρες και γής ένα !

«Τι καταραμένη χώρα ! Τά σκυλλά η' άπόλυσαν
και τις πέτρες κόλλησαν!

Τ' άκουσεν ο κατεάνιος, πού εκυττούσε από ψηλά
και τον δάσκαλο φωνάζει και με γλίσκα του μιλά :

«Θέλεις δόξα, θέλεις πλούτη
θέλεις τό και τό ;...

«Α μπά !...

Δός μου πίσω τον άμπα.
Κ' είν ή χάρη ή μόνη τούτη

πού ο καημένος σου ζητώ
Τίποτε άλλο' ευχαριστώ !...»

«Από τον καλόν μονάχα νά γυρείης καλωσύνη.
Κι' ο καζός, αν δέν σου κάνει τό κακό, πολύ σου δίνει!...

Μ. Αργυρόπουλος

(*) Τά τραγούδια αυτά του Πέρσου ποιητού Σααδή,τά τόσοον άριστοτεχνικά
μεταφρασμένα, είχε την καλωσύνη νά μας τά παραχωρήση ο έκ Σιμόνης ποι-
ητής και βουλευτής κ. Μιχ. Αργυρόπουλος. Ο κ. Αργυρόπουλος,είνε ο μόνος
πού μετέφρασε έμμέτρον τον Σααδή. Αι μεταφράσεις τους μοναδικές στο εί-
δος τους, θά δημοσιευθούν στο «Μπουκέτο», πλην ενός μέρους πού κάρκε
κατά την καταστροφή της πολύκατης Σιμόνης και θά έδοθοϋν κατόπιν εις
τόμον.

Ο ποιητής κ. Μ. Αργυρόπουλος